

Den Norske Turistforenings innspill til statsbudsjettet for 2022

Et grønt og tilgjengelig friluftsliv for alle

Granavolden-plattformen stadfester regjeringens mål om å «legge til rette for en bærekraftig bevaring av landets sterke tradisjoner for jakt, fiske og friluftsliv med utgangspunkt i allemannsretten til fri ferdsel i utmark.» I tillegg står det i Regjeringens handlingsplan for friluftsliv (2018) at «Regjeringen ønsker å bidra til at enda flere utøver friluftsliv, og får oppleve friluftsliv som en kilde til bedre helse og høyere livskvalitet.»

Korona-pandemien har tydelig vist oss verdien av den norske turtradisjonen. Når det meste annet var stengt, ble det ekstra tydelig hvor viktig det er med friluftstilbud med lav terskel. For eksempel viser forskning fra Norsk institutt for naturforskning (NINA) at bruken av stier og ruter i Oslos nærsoger nesten ble tredoblet våren 2020.

2022 er Frivillighetens år. DNT mener statsbudsjettet for 2022 i større grad må reflektere friluftslivets bidrag til folkehelse, til aktiv bruk av nærnaturen vår, og til opprettholdelse av infrastrukturen som gjør det mulig for folk flest å oppleve naturen.

Et budsjett som anerkjenner friluftslivets folkehelsepotensial – med nærfriluftslivet i fokus

DNT arbeider for å tilrettelegge for at flest mulig kan ta del i friluftslivet i Norge. I koronapandemien har nærfriluftslivet spilt en nøkkelrolle for mange. Vi ser imidlertid at miljøindikator 3.1.2 som måler andel av befolkningen som har trygg tilgang til nærturterreng innen en avstand på 500 meter – har status som dårlig og med negativ utvikling. Budsjettet må både direkte og indirekte legge til rette for at denne indikatoren kan få en positiv utvikling.

Regjeringen må styrke arbeidet med å fremme planlegging, opparbeiding, skilting og merking av sammenhengende nettverk av turstier i kommunene ytterligere. Det kreves en større samordnet innsats fra myndigheter, friluftsråd og frivillighet på feltet.¹ Tiltak som bedrer tilgangen til friluftsliv er viktige, lønnsomme og miljøvennlige folkehelseiltak. En økning i tilskuddet til friluftslivsaktiviteter vil være en effektiv måte å øke tilbudet av friluftslivsaktiviteter, og for nå grupper som i dag i liten grad deltar i friluftslivet.

¹ Dette vil bidra til å oppfylle mål spesifisert bla. i «Handlingsplan for Friluftsliv» side 11 (Kapittel 2, kulepunkt 12) og side 17 (som beskrevet i Kapittel 3.3)

DNT ber regjeringen:

- Tilskuddet til Friluftsmål over Klima- og miljødepartementets budsjett, kapittel 1420, post 78 må få en betydelig økning som minst tilsvarer kuttet posten fikk i 2017.
- I tillegg til den generelle økningen i tilskudd til Friluftsmål må tilskuddet til Friluftslivets Ferdelsårer over kap. 1420, post 78 økes med 4 millioner til totalt 10 millioner kroner i 2022
- Det er også behov for økt satsning på infrastruktur for nærfriluftsliv, som nærturhytter, gapahuker, padleleder og sammenhengende kyststier samt at flere kommuner etablerer ordninger med utlån av utstyr for barn og unge.

Friluftslivets folkehelsepotensial

Naturen i seg selv har positive effekter på menneskets helse, men også i form av at det er lettere å knytte gode sosiale relasjoner i naturen. Forskning viser at kombinasjonen fysisk aktivitet og naturopplevelser er kilde til god fysisk og psykisk helse.

Friluftsliv og særlig gange er den vanligste formen for fysiske aktivitet i alle aldersgrupper, og er den aktiviteten inaktive oppgir som lettest å bli med på. Friluftsliv er preget av små sosiale forskjeller, det har relativt små utstyrskrav og det skjer der folk bor. Tilrettelegging for organiserte turløyper og turstier med boligen som utgangspunkt, kan dermed bidra til å nå nasjonale mål i folkehelsearbeidet om å utjevne sosialt betingede ulikheter i helse og redusere hindringer som fører til uhelse.

Regjeringen la våren 2020 fram Handlingsplan for fysisk aktivitet 2020–2029 – *Sammen om aktive liv* med visjon om å gjøre bevegelse og fysisk aktivitet til et naturlig valg for alle gjennom hele livet.

Skal regjeringens visjon oppfylles må folkehelsepolitikken styrkes på de områdene vi vet virker - friluftslivsaktiviteter der folk bor er et kostnadseffektivt virkemiddel. DNT og andre frivillige organisasjoner i Norge ønsker å bidra til å få flere i aktivitet, men trenger øremerkede midler til å nå ut til grupper som i dag ikke er fysisk aktive. DNT får i dag støtte over Miljødirektoratets budsjetter til *Friluftsliv for personer med innvandrerbakgrunn* og *Friluftsliv for personer med funksjonsnedsettelse*, men ser at det også er andre grupper som er lite fysisk aktive. Helsedepartementet må derfor også investere i forebyggede folkehelsearbeid gjennom nye målrettede tilskuddsordninger for å få flere ut i friluft.

DNT ber regjeringen:

- Komme med nye tilskuddsordninger som frivillige organisasjoner på nasjonalt nivå kan søke på for å bidra til å skape mer aktivitetsvennlige samfunn og øke andelen fysisk aktive.

UT.no som Norges digitale verktøy for å få flere med på tur

Den Norske Turistforening (DNT) drifter, i samarbeid med Statskog og Friluftsrådernes Landsforbund, turportalen UT.no. UT.no er en åpen, gratis portal der alle friluftsjaktører som har relevant innhold kan publisere. Interessen for å publisere innhold er stor og antallet innholdsleverandører på UT.no er nå 652 stykker, alt fra idrettslag og kommuner til store friluftsansjoner. Med 12 000 turforslag, 1 200 hytter som er åpne for alle, 20 000 kilometer merkede ruter og digitalt turkart, er UT.no hele Norges turplanlegger.

UT.no forenkler og tilgjengeliggjør naturen for et stort segment av befolkningen, og er et kostnadseffektivt verktøy for å nå målet om vedvarende høy og økende grad av friluftaktivitet hos nordmenn.² UT.no er også en tilrettelegger for det nære friluftslivet folk kan oppleve uten reisetid, og bidrar til å gi turideer og senke terskelen for hyppig aktivitet i friluft for også de som er mindre vant med å bruke naturen som helse og rekreasjonsarena.

Lett tilgjengelig turinformasjon senker terskelen for å komme seg ut, særlig for de med lite turerfaring. Skal man nå bredt ut til befolkningen i dag - ikke minst til yngre grupper - er digitale kommunikasjonskanaler stadig viktigere. I 2020 opplevde UT.no en trafikkvekst på 70%. Videreføring av den statlige støtten til UT.no vil bidra til å sikre en felles nasjonal turportal med gratis og lett tilgjengelig informasjon. Videreføring av det statlige tilskuddet vil også gi rom for ytterligere forbedringer, for eksempel ved å innpasse mer sikkerhetsinformasjon, informasjon knyttet til tilrettelagte anlegg og stier samt innarbeidelse av både vernestatus og hvilke regler som gjelder for ferdsel i ulike områder.

DNT ber regjeringen:

- Videreføre støtten til UT.no med minst 2 millioner kroner

Styrking av arbeidet med regionale planer for fjellområdene og planverktøy for bevaring av natur og landskap

For å legge til rette for at kommende generasjoner skal ha de samme mulighetene til gode naturopplevelser som oss, må innsatsen for å ta vare på naturen trappes opp.

Hyttebygging i fjellet fører mange steder til en bit for bit-nedbygging av fjellområder som kan ha negative virkninger både for friluftsliv og biologisk mangfold. Kunnskap om omfang og prognoser for bygging av fritidsboliger i og over skoggrensen i fjellområder med stort utbyggingspress må følges opp med konkrete tiltak for å sikre en bedre og mer helhetlig forvaltning. I tillegg til en veileder for planlegging av fritidsbebyggelse og statlige planretningslinjer for viktige fjellområder må fylkeskommuner og regioner som har fjellområder med utbyggingspress stimuleres og få økonomisk støtte til å utarbeide regionale planer, som ivaretar større, sammenhengende naturområder av hensyn til friluftslivlandskapskvaliteter og naturmangfold.

² Ref. Friluftsmeldinga (Meld. Stort. 18 (2015-2016))

Riksrevisjonens undersøkelse av bærekraftig arealplanlegging og arealdisponering i Norge konkluderte med at arealutviklingen ikke bidro til å ivareta biologisk mangfold og friluftsliv slik Stortinget hadde forutsatt. Riksrevisjonen pekte på et stort behov for kompetanseheving i kommunen på biologisk mangfold og bedre veiledning fra regionale myndigheter. Evaluering av plan- og bygningsloven, EVAPLAN, har likeledes vist at naturen, klimahensyn, vern av landskap og kulturmiljøer ikke blir ivaretatt på tilfredsstillende måte i kommunene. DNT mener at regioner og kommuner må gis tilstrekkelig ressurser til at utbyggingspresset i enkeltkommuner håndteres på en planmessig god måte som sikrer verdifull natur og forhindrer bit for bit-nedbygging. Dette innebærer styrking av plan- og miljøkompetansen i kommunene, økte ressurser til å utarbeide kommunale planer for naturmangfold, bedre veiledning fra regionale myndigheter og ressurser til arbeidet med å få på plass både markagrense/fjellgrense og arealregnskap i alle kommuner.

DNT ber regjeringen:

- Fylkeskommuner og regioner som har fjellområder med utbyggingspress må stimuleres og få økonomisk støtte til å utarbeide regionale planer for fjellområdene.
- Det må settes av midler til et eget pilotprosjekt for å utvikle og ta i bruk en felles metode for arealregnskap i kommunene.
- Potten kommunene kan søke på for å utarbeide kommunedelplaner for naturmangfold må økes, slik at flere kommuner utarbeider kommunedelplaner for naturmangfold.

Miljøvennlig transport ut i naturen

DNT har tatt initiativ til et 10-årig nasjonalt samarbeid om Grønn tur (2017-2027). Grønn tur har som mål å utvikle et helhetlig og «sømløst» nett av bærekraftige reise- og turmuligheter, innkvartering, transporttilbud, utstyr og informasjon for reiser i Norge både i fritiden og i dagliglivet. Første fase i Grønn tur (2017-2019) etablerte et nasjonalt nettverk med sentrale aktører innen reiseliv, samferdsel og friluftsliv. Initiativets andre fase utvikler klimasmarte pilotprosjekter bestående av helhetlige og bærekraftige «reise- og friluftslivspakker» og innhenting av mer kunnskap om hva som skal til for at flere velger miljøvennlig ferie i Norge. Det skal etableres flere foregangsprosjekter og en grunnfinansiering vil sikre langsiktigheten som nettverket trenger for å realisere større satsninger som bygger opp om det grønne skiftet.

Et offentlig bidrag til Grønn tur vil sikre arbeidet med å utvikle en rekke gode piloter med overføringsverdi. Det er bred enighet blant deltakere i nettverket for Grønn tur om at økte ressurser til Grønn tur vil gi stor miljømessig og samfunnsmessig gevinst og være i tråd med flere av FNs bærekraftsmål.

DNT ber regjeringen:

- Bidra til samarbeidsprosjektet Grønn Tur som et virkemiddel for å realisere Klimaplan 2021-2030 pkt 1.2.1 «Enklare for folk å reise klimavenleg»